

SIMÓ ENDRE

Andrea¹

Azt mondják, a sors összehozza azokat, akik közös célokért küzdenek. Bár a találkozás nem mindig könnyű. Így történt ez velem is, amikor vagy két éve felkerestem hivatalában Molnár Gézánt, Andreát, a Létminimum Alatt Élők Társaságának (LAÉT) elnökét, hogy megbeszéljem vele a LAÉT csatlakozását a Magyar Szociális Fórumhoz. Több mint egy órát vártam rá, de a megbeszélés időpontjában nem tudott fogadni, mert egy népes cigánycsalás elhelyezésével foglalatoskodott. Nekem pedig mennem kellett, így hát munkatársaitól elnézést kérve odébb álltam. Andrea azt hitte, hogy megharagudtam rá, pedig éppen azzal győzött meg emberségéről, hogy engem fogadott, hanem azzal törődött, akivel kellett. Azóta együtt dolgozunk és igyekszünk tenni az emberekért, a társadalom páriáiért. Legutóbb lakossági találkozón vettem részt vele és Raffael Jánossal, a Rom Som elnökével Sarudon, Tiszadobon, Egerben, Miskolcon, Nyíregyházán, és Ároktón, hogy ráébresszük az embereket kibővült jogaira és lehetőségeikre az Európai Unióban. Nem volt könnyű dolgunk, hiszen a téveszek felszámolása következtében nem ritka a 60–70 százalékos munkanélküliség és egykoron gazdag települések fokozatos elszegényedése. Létminimum alatt él sok olyan is, akinek ugyan van munkája, csak éppen akinek a keresete nem éri el a minimálbér szintjét. – Próbáld megmagyarázni, milyen jogai vannak annak, aki nem tud megélni, hiszen sem munkája, sem vagyona nincsen! Mit jelent például emberi jog egy olyan magyar településen, ahol a lakosság 90 százaléka roma, ám a polgármester nem roma, a helyi választott testületben pedig egyetlen roma sincs? – Ma sokhelyütt kialszik a villany, mely a II. világháború után a tanyákon kigyúlt – mondta útközben Andrea, társadalmi állapotainkat jellemezve, jelképesen is. Pedig nem tartozik azok közé, akik kritikátlanul viszonyulnának a múlthoz. Annak idején még azt is vállalta, hogy leleplezi a kiskirályok tetteit, tsz-elnökök és párttitkárok visszaélését, s csak Marosán Györgynek, férje jó barátjának köszönhette, hogy nem az ÁVH kezén kötött ki. „Hallgass, mert máskülönben nagyon sok kellemetlenség fog érn!” – tanácsolta neki Marosán, de Andrea nem hallgatott. Fellépett a kitelepítések ellen, és vállalta a harcot az egyszerű parasztemberek kisémmizésével szemben is. Azután egyszer mégis csak utolérte a sorsa: tíz nappal az után tartóztatták le, hogy bizonyítékokat tárt Kádár János elé egy tanácselnök csibészéseiről, és azzal fenyegette meg Kádárt, hogy világgá kürtöli a dolgot, ha nem szolgáltatnak igazságot az ügy szenvedőinek. Akkor már Marosán sem tudott segíteni rajta: sokadmagával együtt kegyvesztett lett. Andreát politikai fogolyként kezelték, és kémkedéssel is megvádolták. Ő pedig rendületlenül hitte, hogy

¹ Megjelent a *Népszava Szép Szó* mellékletében, 2004-ben.

nem a közösségi társadalmi céllal van baj, hanem azokkal, akik visszaélnek vele.

– Nézem ezt a csöppnyi kis teremtést – nem lehet több 150 centinél –, és megpróbálom megfejteni, hogyan költözhetett e parányi testbe ekkora lélekerő. Honnan ez a bátor kiállás másokért. Az elszántság a szegények, a rászoruló, az elesettek mellett. Egyáltalán: miért szegődik egy dúsgazdag család sarja a társadalmi igazságosság szolgálatába? Ő, akinek a felmenői, Csepel egykori urai, a II. világháború előtti Magyarország felső tízezrének felső tíze közé tartoztak. S vállalta mindazt, amivel ez a kiállás együtt jár! Talán az a pofon térítette erre az útra, amelyet apja kevert le neki, amikor népnőzőnek titulálta őt, rámutatva a csepeli gyár kapujában madzaggal megkötött nadrágban álldogáló újságpapírba csomagolt lábú emberekre, akik hosszú sorban várakoztak munkára? A népnőző lánya úgy vált a nép szolgálatjává, hogy fiatal korától fogva valamiféle különleges késztetést érzett ahhoz, hogy másokon segítsen. „Osztrák egyetemisták körében, fiatal lányként hallgattam végig, milyen hatalmas tervei vannak a kommunizmusnak az emberiséggel. Ott hallottam először kizsákmányolásról, az éhbérért dolgozó munkásosztályról, közösségi társadalmi viszonyokról, egyenlőségről. Mindez nagyon megfogott. Radnóti Miklós és Váci Mihály versei különösen nagy hatást gyakoroltak rám. Nagyon foglalkoztatott a saját hazám” – vallotta nekem. Együtt örült az emberekkel, amikor kigyúlt a villany a parasztházakban, kezdtek változni a döngölt padlós szobák, épülni a fürdőszobák, s indultak el a parasztyerekek az egyetemekre, hogy mérnökké és orvosá váljanak állami pénzen, tandíj fizetése nélkül. Látta, hogyan épülnek gomba módra a sokat szidott panelházak, melyekért nem kellett milliókat fizetni. Viszont volt valami, amit kezdettől fogva hiányolt. Amit sem létbiztonság, sem a kiszámítható jövő nem pótolhat: a szabadság és a demokrácia. – Tudod – mondja –, az ember még a szegénységet is jobban elviseli, ha szabadon élhet. Lehet, hogy a híd alatt élni is jobb szabadon, mint állandó rendőri felügyelettel a hátam mögött. A szabadság többet ér a javaknál – véli. De azután jött a rendszerváltás, és Andrea illúziói – sokakéhoz hasonlóan – szép lassan szertefoszlottak. Azt hitte, többé már nem a politikai protekcionizmus fogja eldönteni a jobb megélhetést, hanem a felkészültség és a rátermettség. Hogy megszűnnek az igazságtalanságok, eltűnik a gyárkapun belüli munkanélküliség, és javulni fog a nagycsaládosok helyzete. Az emberek tele voltak reményekkel, ígéretekkel, hogy megbékélés és béke lesz. Ehelyett gyárak és téveszek szűntek meg, és tömegesen bocsátották el a dolgozókat. Családok, nyugdíjasok kerültek olyan helyzetbe, hogy nem bírták fizetni többé a rezsit. Tömegesé váltak a kilakoltatások, a bútor-lefoglalások, és a munkanélküliség. Segélyekért álltak sorba, hogy fenntarthassák mindennapi létüket. És azóta sem lett jobb.

Keserűen mondja: kormányok jöttek, kormányok mentek, a szegénység pedig maradt. Egyre nagyobb rétegek szakadtak le a nyomor szintjére, mások pedig hirtelen meggazdagodtak és hatalmas vagyonokra tettek szert. Pedig 1991-ben. A LAÉT megalakulásakor még abban bíztak, hogy a 21. századra már nem lesz szükség többé LAÉT-ra. Ki gondolta volna, hogy 15 évre rá egyre nagyobb terheket viselve kell küzdeniük a

túlélésért az egyre nagyobb elszegényedés miatt! – fakad ki. Fel lehet öltöztetni az állampolgár testét, de a munkanélküliség miatt megalázott lélek meztelen marad, az emberi méltóságot csak munkával lehet visszaszerezni – vallja. Andrea LAÉT-ja élelmet oszt és ruhát ad, hajléktalannak segít fedélhez jutni, ujjat húz a hatósággal a kilakoltatások miatt, kiáll a kilakoltatott anya mellett, hogy ne szakítsák el tőle a gyermekét, felelősséget vállal a megbotlottért, jogsegélyt nyújt. Szóval törődik azzal, akivel nem törődnek. Mint elmondja, manapság azzal keresik föl a LAÉT-ot a leggyakrabban, hogy nem tudják fizetni a rezsit, nem tudnak élelmiszert vásárolni maguknak és gyermekeiknek (gyakran már nemcsak húsról és zöldségre nem futja, hanem kenyérről és tejszínen sem), továbbá azért, mert nem tudják kiváltani az orvosságot, hiszen nincs miből. Andrea maga sem mindig képes megvenni a 3660 forintos szívgyógyászati, pedig szüksége volna rá, hiszen négy szívinfarktuson esett át, és cukros is. 75 éves fejjel végzi, amit végez. – Mostanság gyakran ébredek 200-as vérnyomással, és olyan vércukor-szinttel, hogy azt, mondom magamnak, ezt többé már nem tudom folytatni. De aztán eszembe jut, hogy felváltam egy utcán maradt család elhelyezését, vagy hogy csak nekem adják oda az adományt, amire számítunk, hogy legyen ruha, ebéd. Vagy hogy nekem vannak olyan barátaim, akik segítenek. Nem tehetem meg, hogy otthon üljek, és akkor elindulok... Állva akar meghalni. Úgy érzi, ez volna méltó hozzá. Addig sem tűr igazságtalanságot és embertelenséget. És erről az alapállásáról semmilyen társadalmi körülmények között sem mondott le. Nem hisz a szép szavakban, sem az ígéretésben. Csak a tettekben. „Világnak végén volt egy mesebolt, abban a boltban sok-sok csuda volt, de ne tudakold, hol van az a bolt, mert megtudod, hogy csak mese, mese volt” – dörzsöli azoknak az orra alá, akik munkát ígértek, de munkanélküliséget teremtettek, társadalmi megbékélést hirdettek, de gyűlölködést szítottak, szebb jövőről szónokoltak, de hagyták, hogy a hajléktalanok százai fagyjanak meg, cipő híján pedig ne járhasanak iskolába gyermekek. Elképesztőnek tartja, hogy hazánkban újból tetvesen járnak iskolába gyerekek, mert a családok nem tudják megvenni a tisztálkodási szereket.

Egyre több helyről hallom – meséli –, hogy az egész család egy fürdővízben fürdik, és ugyanazt a vizet még a mosógépbe is átmerik, nehogy kárba vesszen belőle a „mosószer”. – Ez még nagyon sokba fog kerülni az országnak, hiszen a betegségek következményei sokkal nagyobb terhet rónak ránk, mint amekkorával az járna, ha a vízhez, a szappanhoz és a mosószerhez olcsón hozzá lehetne jutni. – Amikor még munkahelyük volt az embereknek, ez egy jól öltözött országnak számított – folytatja. A nép vásárolt és tartalékol. Szerinte pusztulófélben lévő társadalmi rendben élünk, hiszen nem tartható fenn az olyan értékrend, amelyikben a tehetősebb nem segít, hanem csak magára gondol, a szegénytől viszont elvárják, hogy segítsen magán. Úgy látja, nagy árat fog fizetni a világ azért, hogy újra emberi módon élhessen. Haragszik azokra a fiatalokra, akik immár a hatalom birtokában is csak a maguk biztonságát, érvényesülését és a vagyonszerzést tartják szem előtt. De még inkább azokra haragszik, akik ilyenné nevelték a „fiúkat”. – Vajon nem mi követtük el a hibát? Hiszen ők a mi korosztályunk gyermekei és unokái!

Vajon kitől tanulták ezt a sok embertelenséget? Jól emlékszem, amikor mindenki két-három munkát vállalt, hogy többet keressen, hétvégi telket, autót vegyen, s mindegy volt, hogy a gyerek az utcán maradt. A bölcsődétől az iskoláig mindenki nevelte, csak a szülő nem, mert a vagyonszerzés volt a fontos. A kapzsiságot és a pénzhajhászást mind tőlünk tanulták, és ezeket a hibákat nagyon nehéz helyrehozni – állítja. De mégis azon van, hogy helyrehozza őket. Telis-tele tervekkel: szakérettségét kínáló népiskola bevezetésére gondol, hogy feltartóztathassák a terjedő írástudatlanságot és szakmát adjanak a fiataloknak, esélyt a szegényebb rétegekből származó gyermekeknek, hogy tovább tanulhassanak. Hisz' melyik szegény család bírja a tandíjat és a tanulással járó kiadásokat manapság? Amikor odahaza a „lét a tét”! Esélyt szeretne kínálni a nincstelen családok tehetséges gyermekeinek, hogy népfőiskolai és egyetemi diplomát szerezhessenek. Mint szerezhettek régen is. Tömöríteni szeretné mindazokat a pedagógusokat, nevelőket, világi és egyházi személyeket, akik képesek volnának visszavezetni a gyerekeket arra az útra, amelyen van lemondás, a szabály pedig az, hogy addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér. Agitál, hogy a képzett fők ne hagyják el az országot, és ne vándoroljanak külföldre.

Országjárásunk közben arra buzdította a lakosságot, hogy letargia és bezárkózás helyett fogjon össze, és kezdeményezzen, szövetkezzen a megélhetésért. Az összefogás útján nincs jobb- és baloldal – mondta –, hanem csak élni akaró ember. Bízunk magunkban, és keressük egymás kezét, mert máskülönben nem fogunk tudni változtatni a helyzetünkön és gyermekeink sorsán – intézte szavait a néphez, miközben élelmiszert és ruhát osztott.

– Andrea! Választhatad volna a gondtalan jólétet, ehelyett a gondokat választottad, mások gondjait. Választhatad volna a kényelmet, de Te a kényelmetlenséget és az élet kellemetlen oldalát választottad. Beutazhatad volna a világot, de Neked a XV. Kerület kellett, a Neptun utcai LAÉT. Nem bántad meg a választásodat? – kérdeztem tőle, ő pedig így felelet: „Nem bánom azt az életutat, amelyet éltem. Láttam egy rettenetes háborút, láttam a holokausztot, és eldöntöttem magamban, hogy ha életben maradok, mindent meg fogok tenni azért, hogy ilyesmi soha többé ne fordulhasson elő. Eldöntöttem, hogy mindenütt ott leszek és kiáltani fogok. Összefogok mindazokkal, kik hozzám hasonlóan gondolkodnak. Mint a termést, a hasonlóan gondolkodó embereket is össze kell gyűjteni”.

Molnár Gézáné, Andrea 1929. április 7-én született Gyulán, dúsgazdag iparmágnás családból. Megjárta a nácik koncentrációs táborát, majd a felszabadulás után hazatért Magyarországra, s úgy döntött, itthon igyekszik hasznára válni a társadalom elesettjeinek, ahelyett, hogy rokonaival az amerikai és a svájci jólétben osztozna. Hat gyermeket nevelt föl. 1992 óta országos elnöke a Létnimum Alatt Élők Társaságának (LAÉT), mely 2003-ban örökös elnökévé választotta. Munkáját térítés nélkül, nyugdíjasként végzi számos segítő kéz, köztük a Máltai Szentet Szolgálat és Kozma atya támogatásával.